

Tenigl-Takács László

BAROKK

Szvit Karpaszományos barátom soraira

(ouverture)

Vett egy nagy Mária-szobrot, hátha segít. Felakasztottuk. Nagy kampósszőget vertem a falba a Mama képe fölé. Drótoztam is, hogy le ne essen. Nagy baj, ha összetörik. Ha bekapcsoljuk, világít, forog és zenél. Üveglap védi, nem porosodik. Hosszabbítóval elér a konnektorig.

(allemande)

Méhtáji görcsei voltak. Huszonhat éves. Embrió nagyságú göb. Ki kellett venni. Nekem a lábizmaim görcsölnek olykor napokon át. Magnéziumhiány. A cukor okozza. Ha egyszerre fájunk, hozzábújok, „*tun wir weh, Schwester, dem Werden*”¹ – sűgom a fülébe. Megcsapkod ilyenkor, és azt kiabálja, beszélj velem *zgonďo ső mőndru*,² te Hitler. Azt mondta, ne menjek látogatni, mert nem akarja, hogy kórházban lássam, infúzióval, katéterekkel. Végigcsinálta egyedül. Üveglap védi a lelkét, nem éri por. Vett egy nagy Mária-szobrot, hátha segít.

Meglett a műtét, és gyereket akar. Nincs mit tenni. Munkálkodunk a porontyon. Szeretkezünk. Hanyatt fekszik, lábát magasra nyújtja, és tartja, míg bírja, hogy minél mélyebbre csorogjon magom, le egészen a remélhetőleg beágyazódott petéig. Elmagyaráztam neki, hogy hogyan és miért. Közben várunk, cigarettázunk, és nincs beszéd. Számra forrt már a szamszára-vákuum, mézém legjavát elprófétáltam, nem lett belőlem Avvákum. Vett egy nagy Mária-szobrot, tán áldott a méhe, forog és zenél.

Szakorvosokhoz jár, és javasasszonyokhoz. Mondja, az egyik csak ér valamit. Így hát családos emberként halok meg, kicsi gyermeket hagyok magam után, mint az apám. Szerinte fiam lesz, biztos. Kék lesz a szeme, és szép a keze, mint a turista németeké (hollandok voltak), megtanítja majd szépen és okosan beszélni, és a délvidék legnagyobb stricijét neveli belőle. Fizek

¹ nővérem, fájjunk a létnek

² finoman és szépen

majd mindenkinek, herdál és kalandozik. Bölcsője, rácsos ágya felett Mária mellől a Mama fényképe néz le rá, mellette a Papa feszít, peckesen-vőlegényesen.

(sarabande)

*Möndröj sü bunöj szárá ásztá.*³ Ahogy mifelénk mondják. Ha megfeledekzem magamról, idő, és nem események. A történelem csak entertainment. Jobb is, ha nem történt meg.

A Mamát a veje fogadta be, mikor elvittem tőle a két unokát. A kazán mellett élt, meg a tornácon, egy rozoga ágyon aludt egy éven át félelmes-egyedül, egérszagban, neszezésben és melegben. Egy éjjel feltörte a halál, mint a fióka a tojást, és kimászott belőle. Megpróbált kúszni a levegőre. A vasajtóig jutott. Szeméből vér csorgott, és belekötött a betonaljzat cementporába. Mikor mesélték, gondoltam magamban, tisztára, mint a Déva vára, s hogy bocsásson érte, kedves Mama, nem voltam otthon magában, és nem tellett még egy szobára nálunk. Vett egy nagy Mária-szobrot. Megnéztem belülről, műanyag az arca, a ruhája fa. Mögötte ezüstpapírok forognak, karácsonyfaéggők, üveglap fedi, el ne törd, vigyázz!

Fél. Nagy procedúra az éjjeli pisilés. Néha hármásban megyünk a gyerekkel, én őrt állok az ajtó előtt. Ha elvagyok este, vödröt állít az ágya elé. Nevettem-hitegettem, hogy nincs mitől félni, mert nincsenek kísértetek, s a Mama már rég odafent van. Azt mondta: *Tu nikad naj szünciüt új ácsé noj,*⁴ ezért nem érthetsz, csak sajnálhatsz, és vizsgálhatsz minket. Hívta a papot, házszentelőre. Kakast áldoztunk. Kapálózott, fogtam a lábát, míg a család legöregebbje három baltacsapással le nem fejezte. Átdobtam a fejét a tetőn. Sokáig kerestük a gazban, aztán elástuk, ahol leesett. Csupa vér lett tőle a kezem. Mária áll. Kiszűz nincs, de tudom, már viselő. Siratja előre.

Azóta nyugalom van, csak álmában sír, és csikorgatja fogai között a hiányt. A mama mellett a képen a papa feszít, nagy büszkén, peckesen, vőlegényesen, már túl vannak rég az ötvenen, mellettük bajszos, „senki se ismeri” cigány fiú áll. Katonaruhában. Sohase voltak a Balatonnál. Elmentünk, esőben, teletöltött egy eldobott pillepalackot, ráírta, „balatonviz”, gyerekes, kerekded betűkkel. Őriztük egy darabig, azután kidobtuk, mint a többi

³ Szép és jó ez az este.

⁴ Mert sohasem érezted, amit mi

vackot, a szobor keze és arca csontszínű bakelitből, pácolt és lakkozott fa a ruhája, ha bekapcsolja, világít, forog a glóriája. Hátha ér valamit. Már nálam is ötvenre rúg a borgóz lehelte kerúb.

(passacaglia)

Van meló. Mellé hevert a műszak. Kezében a munkától csiszolt nyelet szorítja éjjel is. Lefürdött, evett egypár falást. „A lány nyafog, a héten fizetnek, megveszem” – jár még eszében, s az, hogy volt a postás. Valami levelet küldött a bank. Holnap megnézi. Lehet. E fojtó, lélegzettelen sötétben egy kortynyi hűsítő csupán az álom. Hörpintsd fel, kiérdemelted, barátom. Amíg a hajnalok utol nem érnek, te fent tündökölsz – nincs is több varázslat –, mint szár csúcán a porzós hímvirágzat. Reggel felnyúlnak érted, és letörnek.

Reggel felnyúlnak érted, és letörnek. Kintről leander és szemétbűz árad. Semmi kétség, tapsolják párod, pedig csak vadállat-irhája védi, nem tehetség. Fölötted aranylegyek, agyában szavak pörögnek. Tanult sötétből látja Máriádat, s hiába tudja: a mások vágya áztat, és mindenkit a mások vágya öl meg. Pórujárt téged is, nem vitte sokra, nem ügyelt jól ölekre, jambusokra, sehol se léte kín, ottléte átok. *Physisches und mathematisches*⁵ kivolta túl későn volt, hogy rácsaholta... Ha kell, öt ujján számol ki szonettet, világot.

Öt ujján számolt ki számlát és világot, és nem tud meghalni a Tétá. Feléled, visszaájul, majd régi holtakkal ébred, beszélget, nevetgél. Virágot, kávé, kenyeret viszünk át. Orvosságot se kell már szednie. Néha szétszéled, néha összejön köré családja. Szomjas, étvágya támad, de ez már csak emlék. Kijött a pap, felkente, készen áll az útra. Nem indul. Felül, kéredzkedik a kertbe. Tejjel, cukorral kevert rizspépet főztünk neki, csak fújta, kóstolta, majd szájából kifordult, s elalélt a múltba. Mint hú vadászeb, a halál a lábához hevert.

(bourrée)

Mesélt egy balladatöredéket az asszonyról, akit megölt az ura. Éjjel kiszökött a házból, és *alukájilor szüindzsé lá but*.⁶ Egy jósnő jósolta neki, hogy ettől lesz gyerek. Nem törölte lábát, mikor

⁵ Mindaz, amit megértett

⁶ és a lovak véréit itta.

visszabújt az ágyba. A férje felébredt, a sáros nyomokat követve kiment az istállóba, és *ávazüt cse fácese ső lá muriüt.*⁷

Senki sem tudja, hogy hol és mikor történt az egész. A ballada félbetört, ő is csak eddig tudta. Meseként mesélte. A nóta már kiveszett belőle. Vett egy nagy szobrot, hátha segít. Árammal működik, forog és zenél, világít Mária glóriája.

Retteg a vizektől. Már akkor is sikoltozik, ha nyakáig ér, rugdal, fuldoklik, hátamra kapaszkodik, hiába biztatom, hogy leér a lába, át tudna sétálni egymaga is a medence túlsó oldalára.

Elér majd sorsom fémes ütése, többé nem mozdulok, egyik szememben vér gyűlik össze, a másikban opálos könnycsepp, homályos nyirok, ahogyan álmomban láttam. Hogy hagyhatom majd rá a folyókra? Rátarti rüfke, mióta az enyém, autót vezet és dicsekszik. A faluban nem szeretik, virrasztani és temetni jár, nem hívják születésnapra, keresztelőre.

Megy is nemsokára. Egy öregasszony tíz évet feküdt az ágyban. Távoli rokon gondozta otthon. Szélütés, ápolási segély, sok pénz az mifelénk. Nyögdecslés, katéter, ürülékszag és pelenka. Aki ismeri, tudja. Gondolattalan-léttelen élet.

Élőhalott szeretet, nem kérkedik, saját haszna nincs, ugyanaz, miről a könyvben a szentek beszélnek. Egy család eszik belőle. Amikor meghalt, a fiú épp oda volt valami építkezésen. Három nap múlva lelt rá a szomszéd a beszédes csend és az aranyhátú legyek útját követve. *Erbarne dich ihrer, Maria meine.*⁸

A Mama nevelte. Nem kellett másnak. Odaszülte az első gyereket is. Hármasban aludtak. Összebújt négy emberöltő a dupla ágyon, a harmadik valahogy kimaradt belőle. Ha hideg volt, minden dunyhát, pokrócot, kabátot magukra hánytak.

A kicsike házat penész lepte be. Mikor először átöleltem, ez áradt belőle a parfümön át. A kislányból is. Ártatlan, tiszta és dohos gyerekszag. Cigánybarokk. Mária nem fűt, és nem szigettel, csak villog a sötétben. Ezüstpapírból van a glóriája. Elér a konnektorig.

⁷ meglátta, hogy mit csinált, és megölte.

⁸ Könyörülj rajtuk, Máriám.

(gigue)

Dzsavel az idő, haver, de tartom a lépést. Elmentél, ötven szöcskesáskaév. *Ujtíté ku csiné söz la fok*,⁹ mert szeret, és kötődik hozzád. Ki a nélkült használja fedezékül, az az Istenbe beleszédül. Fürdesd a telihold pinamézében orcád. Neked ez az ország.

Vett egy nagy Mária-szobrot, forog és zenél.

Ne basszki, a múltkor is meséltem, átláthatatlan lettem, mióta eljöttem Pestről, mert még a röntgen is elveszett bennem, s nem tudott kibogarásztható nyomot égetni a hátam mögötti fémlenemen, hogy megtudjam legalább, csak valami „árnyat”, ahogy kilestem a leleten. A doktornő szidott és kinevetett.

Elefántcsontszerű a keze, az arca. Ébenfaszerű a fekete palástja.

Assz'em egy ideje romlik a szemem, már észre se veszem az angyalokat, de ha mégis, felmegy a vérnyomásom, és tétova szépségek után loholok. No, azért felhőt se pásztáz a leheletem, cefetül zihálok favágás közben és hegyremenet, és gyakran a vécédeszkát is lepisálok.

Kék-arany-vörös csillagok körötte, világít éjjel glóriája.

Mit nekem mimézis? Verslábaimat régen kirúgtá alólam az élet. Csakis a jó szó s a jófajta, rátarti papramorgó járat a csúcsra. Nem kell a kellem, nem csábít kuncsorgott éteri báj. Csempül a tekintetem, ha ilyesmit látok, és akként homálylok, mint a lapos és alkalmas kavics, amivel olykor a vízen kacszók.

Előkotortam egy szöveget a sok kacat közül, és fellógattuk a falra.

Még az ág is máshogyan reccsen osonó talpuk alatt, s ha fát lopnak, ottfelejtik a műanyag szatyrot az összes irattal, míg ölnyi gallyat hazacipelnek. Nevetett az erdész, és mindent visszaadott. Nem gonosz ember. Tudja, törődni kell a hideggel, s ha baj van, fűteni kell valamivel.

Hosszabbítóval elér a konnektorig a zsinórja.

Itt ül a vállamon az angyal. Nevet és hiteget. Azt súgja, meghalok, részem az egészbe visszaporlad, de ne féljek, nem vizsga a

⁹ Nézd meg, kivel ülsz a tűz körül

halál, csak tornagyakorlat. Mielőtt rám tör az öröklét, ezer létet öltök még, és biztos, hogy eljövök erre. *Lass' mich noch laufen, Maria meine.*¹⁰

(menuet)

Nemsokára idejössz, és beleszójuk a csendbe a jó szavakat. El-férünk ketten az ágyon. Elmondod újra meg újra, fiam lesz, biztos, bőre fehér, mint a kék szemű, szép kezű németeké. Élni fog, nemsoká, úgy, mint az apja. Nem valamiért. Aki ismeri, érti, hogy van ez.

Vett egy nagy Mária-szobrot, hátha segít. Kampós, nagy szöget vertem a falba a Mama képe fölé. Ha bekapcsoljuk, csupa fény, mint a karácsony, vagy mint a film, vagy mint a régi vetítő. Világít, forog és zenél. Üveglap védi, por sosem éri. Hosszabbítóval elér a konnektorig.

Feltör a halál, mint a tojást, és kimászik végre belőlem. Remélem, nem leszel itthon. Nem marad más emlék, csak amit csináltam, és amit éltem. Sokan cipelnek majd akkor a házból a kertbe, és biztos, hogy itt-ott leverik velem a vakolatot. Zegzugos ház ez, sok a sarok. *Erbarme dich ihrer, wenn du es kannst.*¹¹

Vett egy nagy Mária-szobrot. Felakasztottuk, nagy szöget vertem a falba, drótoztam is, hogy le ne essen, mert nagy baj, ha összetörik. Néha bekapcsoljuk, nézzük, hogy világít, forog és zenél. Üveglap védi porunktól. Hosszabbítóval elér a konnektorig.

Megüzenték a híres pesti írók, hogy törekedjek az életszerűségre. Aki ismeri, tudja, hogy van ez. Dolgozik bennem a literátor, böngész és bólint az esztétikumra. Ahogyan egyre későbbre jár, elfárad, elalél bennem a tanultság, visszahal a múltba, hajdani lesz és fővárosi. Ketten maradunk csak: *jo sa lu szuflitum trisztemé,*¹² ahogy mifelénk mondják. Látom, te is így vagy. Az ágy szélén ülsz, maszatos, poros üvegen át nézed Máriát, hogy forog és zenél. Sírdogálsz nem valamiért.

Szerelemtelen, de szép. Olyan, mint a madár repülése a lassított felvételen.

¹⁰ Engedj még futnom, Máriám.

¹¹ Könyörülj rajta, hogy ha tudod.

¹² én és a szívemben a szomorúság